

διευθυντή του. Έχουμε έτσι την ἐλπίδα νὰ ἴδωμε καὶ ἠθικόποισα.

Δὲ νομίζετε ὅτι ὁ πρωταγωνιστὴς τοῦ ἔργου, ὁ Κλέαρχος ὁ ἀρχισυντάχτης, αὐτὸς εἶναι πού ἔχει βλαπτικὰ στοιχεῖα νὰ γίνῃ πρόσωπο γιὰ σάτιρα;

Σ. ΛΑΙΜΠΕΡΤΗΣ, Γ. Μ. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ

ΣΗΜ. ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ». Ὁ συγγραφέας τοῦ «Ἀρχισυντάχτη» τὸ θεωρεῖ τιμὴ του πού δυὸ φίλοι του σοφοὶ καταδεχτήκανε νὰ προσέξουνε στὸ ἔργο του καὶ νὰ ξοδεδάσουνε γιὰ αὐτὸ τὶς πολὺτιμες στιγμὲς τους καὶ τὴν ἀκόμα πιὸ πολὺτιμη σκέψιν τους. Καὶ οἱ δυὸ τοὺς ἀπὸ τοὺς πιὸ παλιούς φίλους καὶ συνεργάτες τοῦ «Νουμᾶ». Δέχα χρονῶνε φιλία καὶ συνεργασία τοὺς συνεδέει. Καὶ φυσικά, τέτια φιλία εἶναι ἀνίκανοι καὶ χίλιοι ἀκόμα κριτικοὶ λίβελλοι νὰν τὴν χαλάσουνε. Μπροστὰ στὸ μεγάλο μας, τὸν ἱερὸ τὸν ἀγῶνα, ποιὰ σημασία μπορεῖ ν᾿ἔχει μιὰ σάτυρα ἢ μιὰ κριτικὴ;

Ὅ,τι θελήσανε νὰ καταλάβουν οἱ δυὸ κριτικοί, τὸ κατάλαβαν· λ.χ. τὴν ψυχολογία τοῦ Γιανίδη. Τὸν ψυχολογήσανε ἀπαράλλαχτα ὅπως τὸν ἔπλασε ὁ συγγραφέας του. Ἐναν *ἀνῆθικο ἠθικό*, ἕναν ἠθικὸ μὲ τὰ λόγια, ἕνα Λεονταρῆ, νὰ ποῦμε, τῆς ἠθικῆς. Ἄν εἴτανε *ἀληθινὰ* ἠθικός ὁ Γιανίδης, δὲ θὰ θυσίαζε τὶς ἀρχές του τὶς τάξεις ἠθικὰ καὶ τὴ δημοσιογραφική του ἀξιοπρέπεια στὸν ἔρωτα τῆς Βιργινίας καὶ δὲ θὰ ξαναγύριζε στὸ «Λάβιρο», κίνοντας τὴν ἀπαρτίτη ἀβαστία τῆς ἠθικῆς του, μόνον καὶ μόνον γιὰτὶ δὲν τονὲ συντρεῖσαν οἱ διάφοροι Μαιρόπουλοι νὰ βγάλει φιμερίδα. Ὁ ἀληθινὰ ἠθικός πέφτει, δὲ λυγρίζει, δὲν ὑποχωρεῖ, δὲ συβιβάζεται. Καὶ τέτια μαριονέτα, τουλάχιστο γιὰ τὴ σημερινὴ Ρωμαϊκὴ κοινωνία μας, δὲ φαντάστηκε πὼς μπορεῖ νὰ τὴν παρουσιάσει γιὰ *πρόσωπο ζωντανὸ* ὁ συγγραφέας τοῦ «Ἀρχισυντάχτη». Ὑπάρχει ἕνας ἠθικός μέσα στὸ ἔργο του, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ Λασπίδης, πού ἔχει τὸ θάρρος τῆς γνώμης του, πού τὴν ὑποστηρίζει τὴ γνώμη του μὲ θάρρος, πού δὲν ντρέπεται ἀκόμα καὶ νὰν τὸ μολογῇ πὼς *ἀπὸ ἀνάγκη*, μέσα σὲ μιὰν ἀνῆθικη κοινωνία, δουλεῖ καὶ αὐτὸς ἀνῆθικα γιὰ νὰ ζήσει. Ὁ συγγραφέας τοῦ «Ἀρχισυντάχτη» χαίρεται πού σ' αὐτὸ συμφωνοῦνε καὶ οἱ σοφοὶ κριτικοὶ του. Χαίρεται καὶ γι' ἄλλα πολλὰ ἀκόμα, καὶ μοναχὰ γιὰ ἕνα λυπᾶται· πού οἱ κριτικοὶ του δὲν εἶδαν πὼς σὲ κάπια γωνιά τοῦ «Νουμᾶ» εἶναι γραμμένο τὸ νόμιμα τοῦ Ταγκόπουλου· πὼς ὁ Ταγκ. εἶναι ὁ ἰδρυτὴς καὶ ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ «Νουμᾶ»· πὼς ὁ «Νουμᾶς» εἶναι ἐπιτέλους σπίτι του, ἀφοῦ αὐτὸς τόχτισε καὶ αὐτὸς κάθεται σήμερον μέσα καὶ — χαρακτηριστικὸ τῆς Ρωμαϊκῆς εὐγένειας αὐτὸ — εἶναι κάπως ἐξωφρενικὸ

νὰ μπαίνει στοῦ ἀλλοινοῦ τὸ σπῖτι καὶ νὰν τοῦ λές στὰ καλά καθούμενα κατὰμουτρα : «Κύριε, εἶσαι ἀνόητος!» Ὁ σπιτονοικοκύρης αὐτός, ἂν ἀληθινὰ δὲν εἶναι ἀνόητος, ἢ θὰ σὲ διώξει μὲ τὶς κλωτσιές ἢ θὰ σ' ἀφίσει νὰ λές καὶ θὰ ξεκαρδίζεται στὰ γέλια. Τὸ δεύτερο εἶναι διασκεδαστικώτερον· κάνει καλὸ καὶ στὴ χώνεψη.

Κοντολογίς, ὁ «Ἀρχισυντάχτης» χτυπήθηκε ἀπὸ ὅλα τὰ ἐνωμένα σινάφια τοῦ τόπου μας. Ἀπὸ τὰ «Ἰνωμένα Βουστᾶσια» (δηλ. ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἄντρες πού σταυλίζουνται μέρα νύχτα καὶ μέσα), ἀπὸ τὸν Ἰνωμένο τύπο, ἀπὸ τοὺς Ἰνωμένους κριτικούς του. Σὲ πολλὰ σημάδια Βουστᾶσια, Τύπος καὶ Κριτικοὶ συμφωνήσανε πέρα πέρα. Ἀξιοθάμαστη ὁμοφωνία Δυνάμεων πού τὴν κατάφερε ὁ «Ἀρχισυντάχτης». Κατάφερε καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα· ὁ Γιανίδης τοῦ «Ἀρχισυντάχτη» μὲ ὅλες τὶς φωνές του καὶ τὶς γκρίνιες του, δὲν κατάφερε τοὺς δυὸ φημισμένους καὶ σοφοὺς τεμπελχανάδες Πιτάκη καὶ Χριστόφορο νὰ δουλέψουνε. Τὸ ἐναντίον, ὁ συγγραφέας τοῦ «Ἀρχισυντάχτη» κατάφερε, καὶ καμαρώνει γι' αὐτό, τοὺς δυὸ σοφοὺς τοὺς φίλους νὰ σφίξουν τὰ λουριά τους, νὰ στρωθοῦνε στὴ δουλιὰ καὶ νὰ γράψουν ἕνα τέτιο κριτικὸ ἀριστούργημα — ἔστω καὶ γιὰ νὰν τοῦ ἀποδείξουν πὼς εἶναι ἀνόητος καὶ πὼς γράφει δράματα μόνον καὶ μόνον «γιατὶ τὸ θέατρο εἶναι σήμερον τῆς μόδας».

Ὅταν τὸ χινόπωρο, μὲ τὸ καλὸ, τυπωθεῖ ὁ «Ἀρχισυντάχτης» στὸ «Νουμᾶ» θὰ δοῦν οἱ ἀναγνώστες μας ἂν εἶναι «τὸ πιὸ ἀνόητο ἔργο πού μπορεῖ νὰ φανταστῇ κανένας» καὶ ἂ γράφτηκε μόνον καὶ μόνον «γιατὶ τὸ θέατρο εἶναι σήμερον τῆς μόδας».

Ἀκόμα καὶ τοῦτο : Ὁ «Νουμᾶς» βγήκε στὰ 1903, πού δὲν εἶχανε ἀκόμα ξεθυμᾶναι καλὰ καλὰ τὰ Βαγγελικά καὶ πού ὁ Δημοτικισμὸς δὲν εἴτανε τότε τῆς μόδας. Σήμερον ὁ Δημοτικισμὸς ἔγινε μόδα πιά καὶ συντέλεσε σὲ τοῦτο κάπως καὶ ὁ «Νουμᾶς». Σήμερον, ἀκόμα, εἶναι μόδα νὰ βρῶν τὸν Ψυχάρη καὶ ν' ἀρνιοῦνται τὸν Παλαμᾶ. Καὶ ὁ «Νουμᾶς» δὲν τὴν ἀκολουθεῖ καὶ τούτῃ τὴν μόδα. Ὡστε ὁ ἐκδότης τοῦ «Νουμᾶ» καὶ συγγραφέας τοῦ «Ἀρχισυντάχτη» ἀντὶ νὰ τὴν ἀκολουθεῖ, σὰ νὰ φιλοδοξεῖ νὰν τὴν *δημιουργεῖ* τὴν μόδα.

Σ' ὅσους φίλους μᾶς γράφουνε νὰν τοὺς στέλνουμε τὸ «Νουμᾶ», ἀναγκαζόμαστε νὰ παρατηρήσουμε πὼς μᾶς εἶναι ἀδύνατον νὰν τονὲ στέλνουμε χωρὶς προπλερωμὴ. Ὡς πρὸς αὐτὸ ἢ ἀπόφασή μας εἶναι τελιωτική.